

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «КИЄВО-МОГИЛЯНСЬКА АКАДЕМІЯ»

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Президент
Національного університету
«Києво-Могилянська академія»

Сергій КВІТ

«08» травня 2026 р.

ПРОГРАМА ФАХОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ
для вступників на навчання до аспірантури для здобуття ступеня
доктора філософії (PhD) за спеціальністю D2 «Фінанси,
банківська справа, страхування та фондовий ринок»
(галузь знань: D «Бізнес, адміністрування та право»;
освітньо-наукова програма «Фінанси,
банківська справа та страхування»)

Схвалено
Вченою радою факультету економічних наук
(протокол № 6 від «08» травня 2026 р.)

I. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Складання вступного іспиту з фаху передбачено Правилами прийому до Національного університету «Києво-Могилянська академія» в 2026 р. (далі – Правила) для тих абітурієнтів, які вступають на навчання до аспірантури НаУКМА для здобуття ступеня доктора філософії (PhD) з відповідних спеціальностей, зазначених у *додатку 1* до Правил.

Вступний іспит з фаху за спеціальністю D2 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок» має за мету з'ясування рівня професійних компетенцій, теоретичних знань і практичних навичок абітурієнтів із засадничих фінансово-економічних дисциплін (Бюджетно-податкова система, Фінансовий та фондовий ринки, Міжнародні фінанси, Фінансовий менеджмент, Банки і банківська діяльність, Страхування тощо); визначення готовності вступників до засвоєння програми підготовки науково-педагогічних і наукових кадрів вищої кваліфікації, яка відповідає третьому (освітньо-науковому) рівню вищої освіти та восьмому кваліфікаційному рівню за Національною рамкою кваліфікацій.

Вступний іспит з фаху за спеціальністю D2 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок» (освітньо-наукова програма «Фінанси, банківська справа та страхування») проводиться у формі **тестування** і полягає у виконанні абітурієнтом 40 тестових завдань закритого типу, які містять одну правильну відповідь.

Кількість варіантів тестових завдань – 1.

Тривалість виконання тестових завдань – 80 хв.

Зразки тестових завдань:

1. За напрямками використання коштів розрізняють такі види бюджетного дефіциту:

- а) відкритий та пасивний;
- б) активний та пасивний;
- в) свідомий та прихований;
- г) поточний та капітальний.

2. Державний податковий інвестиційний кредит має переваги порівняно з банківським кредитом тому що:

- а) не потребує пошуку додаткових фінансових ресурсів;
- б) не потребує застави;
- в) є безвідсотковим кредитом для позичальника;
- г) все назване в п. а, б, в вірно.

II. ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ВСТУПНОГО ІСПИТУ З ФАХУ

I. Бюджетно-податкова система

1. Бюджет як фінансова категорія, його економічна сутність, призначення та функції. Роль бюджету в перерозподілі вартості ВВП. Взаємозалежність бюджету і макроекономічних показників.
2. Взаємозв'язок бюджетного устрою та бюджетної системи. Складові бюджетної системи і принципи її побудови.
3. Поняття місцевих фінансів, характеристика їх складу та роль у забезпеченні соціально-економічного розвитку адміністративно-територіальних одиниць.
4. Доходи бюджету, їх класифікація та методи формування. Фактори, що впливають на структуру доходів бюджету.

5. Видатки бюджету та їх класифікація. Чинники, що впливають на структуру видатків бюджету.
6. Сутність бюджетного дефіциту, його види. Причини виникнення та макроекономічні наслідки бюджетного дефіциту.
7. Об'єктивна економічна сутність, ознаки і функції податків.
8. Податкова система України, проблеми та перспективи.
9. Державний борг: сутність, види, причини виникнення і зростання. Вплив державного боргу на економічний розвиток країни.
10. Фіскальна політика держави в системі державного регулювання економіки. Мета, завдання, інструменти та значення.

II. Фінансовий та фондовий ринки

1. Фінансовий ринок, його функції, елементи (суб'єкти, об'єкти, курси, процентні ставки) та значення в економічній системі.
2. Фінансові посередники на фінансовому ринку: сутність та місце в економічній системі.
3. Фондовий ринок як підсистема фінансового ринку. Інфраструктура фондового ринку. Значення розвитку фондового ринку для процесу нагромадження капіталу.
4. Види професійної діяльності на ринках капіталу. Основні типи посередників на фондовому ринку, характеристика їхньої ролі та професійних послуг.
5. Цінні папери як інструменти фінансового ринку, їх класифікація та характеристика.
6. Деривативні контракти, їх класифікація та стисла характеристика.
7. Поняття та основні методики розрахунку фондових індексів.
8. Ціноутворення на фінансовому ринку. Види процентних ставок, їх структура та особливості формування на фінансовому ринку.
9. Ризик як фінансова категорія. Взаємозв'язок ризику та дохідності на фінансовому ринку. Розвиток теорій ризику.
10. Особливості державного регулювання ринків капіталу: суб'єкти, цілі, механізми.
11. Характеристика та визначення вартості облігацій. Основні припущення, що використовуються при визначенні дохідності до погашення.
12. Взаємозв'язок між ціною облігації та її основними характеристиками (ринкова ставка дисконтування, період до погашення, купонні ставки, напрям зміни відсоткових ставок).
13. Монетарна політика держави в системі державного регулювання економіки. Суб'єкт, мета, завдання, інструменти та значення.
14. Таргетування інфляції. Основні засади, механізми та передумови реалізації.
15. Фінансова стабільність та фінансова стійкість: визначення, індикатори, взаємозв'язок та ієрархія понять. Механізми досягнення фінансової стабільності на макrorівні.
16. Поняття фінансової безпеки держави як найважливішої складової економічної безпеки. Складові фінансової безпеки держави.
17. Макроекономічна стабільність держави: визначення та індикатори. Зв'язок макроекономічної стабільності з фінансовою стабільністю.
18. Сутність і взаємозв'язок фіскальної та монетарної політики як основних складових напрямів фінансової політики держави.
19. Сутність, завдання та мета аналізу та моделювання економічної діяльності на макrorівні. Основні методи моделювання економіки країни.

III. Міжнародні фінанси

1. Сутність і призначення міжнародних фінансів. Структура міжнародних фінансових відносин (світовий фінансовий ринок, міжнародна валютна система, міжнародні валютні операції, міжнародні розрахунки, міжнародні фінансові інститути).
2. Світовий фінансовий ринок і процеси, які характеризують його розвиток. Вплив інтернаціоналізації, інтеграції і глобалізації.
3. Суть і структура валютного ринку. Економічна сутність і режими валютного курсу.
4. Офшорні фінансові центри у глобальному русі капіталів. Позитивні та негативні характеристики офшоризації фінансових потоків для розвитку економічної системи країни.
5. Міжнародні фінансові інститути, їх роль. Співробітництво України з міжнародними фінансовими інститутами.

IV. Фінансовий менеджмент

1. Сутність фінансового аналізу та його роль в управлінні корпоративними фінансами.
2. Сутність фінансової стійкості та стабільності підприємства. Основні фактори, що на неї впливають, механізми оцінки та умови забезпечення.
3. Форми фінансування діяльності підприємства. Капітал підприємства та джерела його формування.
4. Чинники визначення та методи розрахунку вартості капіталу підприємства. Співвідношення ризику та дохідності. Модель оцінки дохідності капітальних активів (CAPM).
5. Внутрішні джерела фінансування діяльності підприємства. Чистий грошовий потік.
6. Інвестиційна діяльність підприємства: сутність, джерела фінансування та методи визначення доцільності здійснення інвестицій.
7. Економічна сутність, мета та методи оцінки вартості компанії.
8. Фінансовий контролінг у системі управління підприємством.
9. Банкрутство компанії як фінансова та нормативна категорія. Причини та наслідки банкрутства для підприємства, контрагентів і держави.
10. Фінансовий менеджмент, сутність, мета та завдання. Необхідність та передумови ефективності стратегічного планування на підприємстві.

V. Банки і банківська діяльність

1. Банківська система країни, її складові, суб'єкти, принципи функціонування. Банківський нагляд.
2. Особливості управління фінансовою діяльністю банківських установ.
3. Державне регулювання банківської діяльності: сутність, методи, інструменти та значення.
4. Основні ризики банківської діяльності. Класифікація, причини виникнення та методи управління.
5. Кредитоспроможність позичальника: зміст і критерії оцінки.

VI. Страхування

1. Сутність і специфічні риси страхування як фінансової категорії. Функції страхування. Об'єкти та суб'єкти страхування.
2. Поняття та економічна суть страхового ризику. Класифікація ризиків у страхуванні. Управління ризиком: виявлення, ідентифікація, оцінка та вибір методу управління.
3. Страховий тариф як ціна за страхову послугу. Структура тарифу. Основні методологічні підходи при здійсненні актуарних розрахунків.
4. Державне регулювання страхової діяльності: сутність, значення, методи та інструменти.
5. Страховий менеджмент. Особливості функціонування страхової компанії.

III. ЛІТЕРАТУРА ДЛЯ ПІДГОТОВКИ

I. Бюджетно-податкова система

1. Бюджетний кодекс України : Кодекс України від 08.07.2010 р. № 2456-VI : станом на 21 черв. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text>.
2. Податковий кодекс України : Кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI : станом на 1 лип. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>.
3. Лук'яненко І. Г. Бюджетно-податкова політика України: нові виклики: монографія / І. Г. Лук'яненко, М. Я. Сидорович. – К. : НаУКМА, 2014. – 229 с.
4. Шевчук І. Л. Бюджетна система / І. Л. Шевчук, В. О. Черепанова, Т. О. Ставерська. – Харків, 2015. – 282 с.
5. Бюджетна система: підручник / за ред. В.Г. Дем'янишина, О.П. Кириленко, З.М. Лободіної. – Тернопіль: ЗУНУ, 2020. – 624 с. URL: http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/43482/1/Budzetna_systema_2020.pdf.
6. Бюджетна система / І. В. Алексєєв, Н. Б. Ярошевич, І. Ю. Кондрат, М. В. Ливдар. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2019. – 400 с.
7. Бюджетна система: навчальний посібник / Піхоцька О. М., Фурдичко Л. Є., Синютка Н. Г. – Львів: ТНЕУ, 2019. – 328 с.
8. Воронська О.О. Податки в Україні: від теорії до практики. – К: Акцент ПП, 2018. – 464 с.
9. Податкова система: конспект лекцій: навч. посібник / уклад. Гречко А.В. – Київ: КПП ім. Ігоря Сікорського, 2022. – 119 с. URL: <https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/47893/1/Podatkova.pdf>.
10. Томнюк Т.Л. Податкова система: навчальний посібник. – Чернівці: ЧТЕІ ДТЕУ, 2022. – 324 с. URL: http://chtei-knteu.cv.ua/ua/content/download/nayka/monography/tomnjuk_2022.pdf.

II. Фінансовий ринок, фондовий ринок

11. Про Національний банк України : Закон України від 20.05.1999 р. № 679-XIV : станом на 19 квіт. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/679-14#Text>.
12. Про ринки капіталу та організовані товарні ринки: Закон України від 23.02.2006 р. № 3480-IV: станом на 27 квіт. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3480-15#Text>.
13. Mishkin F., Eakins S. Financial Markets and Institutions. Pearson Education, 2021.
14. Cornett M., Anthony S. Financial Markets and Institutions. McGraw-Hill Education, 2018. 784 с.
15. Біда С.О. Фінансові інструменти залучення ресурсів на міжнародних ринках. – Наук. монографія / За редакцією Лисенкова Ю.М. – К.: УДУФМТ, 2008. – 104 с.
16. Глущенко С.В. Гроші. Кредит. Кредитний ринок.: навч. посіб. – К.: НаУКМА. – 2015. – 204 с.
17. Ринок фінансових послуг : навч. посіб. / Н. Р. Слав'юк, С. В. Глущенко. – Київ : НаУКМА. – 2022 - 206 с.- 12,9 д.а. (в т.ч. 5 д.а. - Глущенко С.В., 7,9 д.а. – Слав'юк Н.Р. - <http://ekmair.ukma.edu.ua/handle/123456789/23718>
18. Kaminskyi A., Butylo D. *Impact of shocks on stock markets: comparative analysis for alternative investment asset classes*, p.11-31. In: Актуальні проблеми системного аналізу та моделювання процесів управління / За ред. В. Пономаренка, Л. Гур'янової, Я. Пеліової, Е. Ніжинського – Братислава-Харків, ВШЕМ – ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2023. – 409 с. Укр. мова, англ. мова.
19. Шумська С.С. Фінансовий розвиток України та людський капітал у глобальному просторі в умовах нестабільності та пандемії / *Траєкторії розвитку повоєнної економіки України в системі координат постпандемічного світу*: колективна

монографія / за ред. д-р екон. наук, проф., чл.-кор. НАН України М.І. Скрипниченко ; НАН України, ДУ «Ін-т екон. та прогнозув. НАН України». – Електрон. дані. – К., 2023. – С.96-126. – Режим доступу : <http://ief.org.ua/wp-content/uploads/2023/08/Traiektorii-rozvytku-povoiennoi-ekonomiky-Ukrainy.pdf>.

20. Глущенко С.В. Кредитний супермаркет фінансування економіки: теорія та сучасність. – Підручник. – GlobeEdit. – 2021. – 170 с. – 8,0 д.а. – https://drive.google.com/file/d/1LLGpMsf10r1vzLrZF_w-1-HM4n65i4wm/view.

III. Міжнародні фінанси

21. Боринець С.Я. Міжнародні фінанси: Підручник. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К.: Знання, 2006. – 494с.
22. Козак Ю.Г., Логвінова Н.С., Ковалевський В.В. Міжнародні фінанси: Навчальний посібник. Видання 3-тє, перероб. та доп. – Київ: Центр учбової літератури, 2007 - 640 с.
23. Міжнародні валютно-кредитні відносини : навч. посіб. / Н.І. Патики. — К. : Знання, 2012. — 566 с.
24. Міжнародні фінанси [Текст] : навч. посіб. / [І. І. Д'яконова, М. І. Макаренко, Ф. О. Журавка та ін.] ; за ред. М. І. Макаренка та І. І. Д'яконової. - К. : ЦУЛ, 2013. - 548 с.

IV. Фінансовий менеджмент

25. Bodie, Z., Kane, A. & Marcus, A. Essentials of investments. McGraw-Hill, 2008.
26. J.C.Van Horne. Financial Management policy. -12 th ed.. - Printice Hall, Upper-Saddle River, New Jersey 07458, 2004.- 813с.
27. *Базилінська О. Я.* Фінансовий аналіз: теорія та практика: навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] / О. Я. Базилінська — К.: Центр учбової літератури, 2009.
28. Долінський Л. Б. Фінансовий ризик-менеджмент: навчально-методичний посібник / Леонід Долінський; Національний університет "Києво-Могилянська академія". - Київ : НаУКМА, 2022. - 130 с. – 7,8 друк. арк. - <http://ekmair.ukma.edu.ua/handle/123456789/23795>.
29. Школьник І.О. Фінансовий аналіз : навчальний посібник. / За заг. ред. Школьник І.О. [І.О. Школьник, І.М. Боярко, О.В. Дейнека та ін.] – К. : «Центр учбової літератури», 2016. – 368 с.

V. Банки і банківська діяльність

30. Мороз А. М., Савлук М. І. Банківські операції //К.: КНЕУ. – 2000. – 384 с.
31. Примостка Л. О. Банківський менеджмент. Хеджування фінансових ризиків. Навчальний посібник. – К. : КНЕУ, 1998 – 108 с.
32. Банківський менеджмент: Навч. посіб. / О. А. Кириченко, І. В. Гіленко, С. Л. Роголь та ін.; За ред. О. А. Кириченка. – К.: Знання-Прес, 2002. – 438 с.
33. України З. Про банки і банківську діяльність. – 2001.

VI. Страхування

34. Про страхування : Закон України від 18.11.2021 р. № 1909-IX : станом на 20 черв. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20#Text> (дата звернення: 01.07.2024).
35. Страхування: Теорія та практика: навч.-метод. посіб. / Н. М. Внукова, В. І. Успенко, Л. В. Временно та ін.; за заг. ред. проф. Н. М. Внукової. – Х.: Бурун Книга, 2011. – 376 с.
36. Страхування: практикум: навч. посіб. / за ред.. В.Д. Базілевича. – 2-ге видання переробл. І допов. – К.: Знання, 2011. – 607 с.
37. Ліга страхових організацій України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://uainsur.com>

38. Форіншурер. Страховий ринок України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://forinsurer.com>
39. Періодичні видання: «Страхова справа», «Фінансові послуги», «Фінансовий ринок України».

IV. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Результати фахового вступного випробування за спеціальністю D2 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок (освітньо-наукова програма «Фінанси, банківська справа та страхування»)» оцінюються за 200-бальною шкалою.

Оцінювання письмової екзаменаційної роботи за спеціальністю D2 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок (освітньо-наукова програма «Фінанси, банківська справа та страхування»)» здійснюється за такими критеріями:

За кожне правильно виконане завдання екзаменаційного тесту, який складається з 40 завдань, абітурієнт отримує 5 балів.

Абітурієнт вважається таким, що склав фахове вступне випробування за спеціальністю D2 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок (освітньо-наукова програма «Фінанси, банківська справа та страхування»)», якщо сумарна оцінка за виконання екзаменаційного тесту становить **150 – 200 балів**.

У випадку, якщо екзаменаційна оцінка становить **0 – 149 балів**, абітурієнт вибуває з конкурсного відбору на спеціальність D2 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок (освітньо-наукова програма «Фінанси, банківська справа та страхування»)».

V. АЛГОРИТМ ПРОВЕДЕННЯ ДИСТАНЦІЙНОГО ВИПРОБУВАННЯ

5.1. Вступне випробування проводиться дистанційно з паралельною онлайн-присутністю вступника під час проходження іспиту на платформі Zoom /[Microsoft Teams](#) з обов'язково увімкненою камерою.

Початок вступного випробування визначається розкладом вступних випробувань. Вступник повинен зайти на платформу та пройти процедуру ідентифікації (приблизно за 30 хвилин до початку).

Вступник має самостійно забезпечити всі необхідні умови для складання вступного випробування за затвердженою процедурою у вказані дату й час, зокрема безперебійне електроживлення й підключення до мережі Інтернет (забезпечивши резервні джерела електроживлення та підключення до мережі Інтернет у разі перебоїв з електропостачанням), безпечне робоче місце, обладнане комп'ютером з камерою та мікрофоном для дистанційного складання тесту. Під час складання тесту вступником доступ до відповідного приміщення має бути обмежений для інших осіб.

Вступники повинні дотримуватися принципів академічної доброчесності, визначених у Законі України «Про вищу освіту» та Законі України «Про освіту», а також у внутрішніх нормативних документах НаУКМА. Під час складання вступного випробування суворо заборонено користуватися допоміжними електронно-технічними засобами, програмними застосунками, іншими ресурсами й консультаціями, які прямо не передбачені процедурою проходження іспиту. У разі виявлення порушень принципів академічної доброчесності та правил проходження іспиту результати вступного випробування відповідної особи анулюються.

5.2. Для реєстрації вступника на вступний іспит буде використана поштова скринька, яку вступник зазначив у своєму електронному кабінеті вступника.

5.3. Вступник отримує запрошення на пошту, вказану при реєстрації в електронному кабінеті вступника. Адміністрація НаУКМА не несе відповідальності за помилку в адресі електронної скриньки вступника, яка використовується для авторизації.

5.4. Приймальна комісія додає вступників до екзаменаційних груп відповідно до поданих заяв.

5.5. У день проведення випробування вступник долучається до відеоконференції під власним прізвищем, ім'ям та іменем по батькові повністю з обов'язково увімкненою камерою (2 пристрої).

5.6. Вступник проходить ідентифікацію через представлення документу, який офіційно підтверджує особу вступника (через ДІО).

5.7. Вступник проходить вступне випробування з постійно увімкненою камерою. У разі, якщо камера буде вимкнена, екзаменаційна комісія не буде брати до розгляду результати вступного випробування.

5.8. При виникненні питання вступник може поставити його через чат зустрічі або вголос, «піднявши руку».

5.9. Мікрофони під час проходження тестування будуть вимкнені та за потреби вмикатимуться членами комісії.

5.10. Під час проведення ідентифікації вступників та тестування буде відбуватись запис.

5.11. Результати вступного іспиту Приймальна комісія оприлюднює протягом доби після завершення іспиту на сайті Приймальної комісії.